

JEGYZŐKÖNYV

közmeghallgatásról

Amely készült a Budapest Józsefváros Roma Önkormányzat Képviselő-testületének 2020. szeptember 28. napján (hétfő) 10.000 órai kezdettel a Budapest VIII. kerület Vajdahunyad u. 14. szám alatt, a Józsefvárosi Roma Önkormányzat székhelyén megtartott **7. rendes üléséről**.

Jelen vannak: Benga Oláh Tibor elnök
Mészáros Gyula elnökhelyettes
Csikós Éva képviselő
Kathy Horváth Lajos képviselő

Meghívottak: dr. Kovács Gabriella nemzetiségi referens

Benga-Oláh Tibor elnök

Megnyitja az ülést és a megjelentek üdvözlése után megállapítja, hogy az ülés szabályszerűen került összehívásra. Megállapítja, hogy a testület 4 fővel határozatképes. Tájékoztatja a jelenlévőket, hogy a közmeghallgatás megtartásáról, annak időpontjáról a Józsefvárosi Újságban megjelent a tájékoztatás, és plakáton is megjelentek a közmeghallgatásra vonatkozó információk.

Mielőtt az érdemi munkát megkezdenék, javaslatot tesz Kathy Horváth Lajos képviselő személyében a jegyzőkönyv hitelesítőre.

Kathy Horváth Lajos elfogadja a jelölést.

Benga Oláh Tibor elnök:

Szavazásra teszi fel Kathy Horváth Lajos jegyzőkönyv hitelesítővé történő megválasztását. A képviselő-testület az alábbi határozati javaslatról dönt:
A Józsefvárosi Roma Önkormányzat Képviselő-testülete úgy dönt, hogy elfogadja Kathy Horváth Lajos személyét a jegyzőkönyv hitelesítésére.

A képviselők szavaznak, majd a szavazást követően az elnök megállapítja, hogy a jelenlevő 4 képviselő 4 igen 0 nem 0 tartózkodás mellett elfogadta az ügyrendi javaslatot, és meghozta 47/2020. (IX.28.) sz. határozatát.

Józsefvárosi Roma Önkormányzat 47/2020 (IX.28) sz. határozat:
Józsefvárosi Roma Önkormányzat Képviselő-testülete úgy dönt, hogy elfogadja Kathy Horváth Lajos személyét a jegyzőkönyv hitelesítésére.

Ezt követően Benga Oláh Tibor elnök ismerteti a meghívó szerinti napirendi pontokat, és szavazásra bocsátja a napirendi pontok elfogadását az alábbiak szerint:

1./ napirend: KÖZMEGHALLGATÁS

Jelenlévők szavaznak, majd az elnök a szavazást követően megállapítja, hogy a Józsefvárosi Roma Önkormányzat a jelenlévő 4 képviselője 4 igen szavazattal, 0 nem, 0 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi határozatot és meghozta a 48/2020. (IX.28.) sz. határozatát.

Józsefvárosi Roma Önkormányzat 48/2020. (IX.28.) sz. határozat:

A Józsefvárosi Roma Önkormányzat úgy dönt, hogy 7. nyilvános rendes ülésének napirendi pontjait az alábbiak szerint fogadja el:

1./ Napirendi pont: KÖZMEGHALLGATÁS

határidő: 2020. 09. 27

Felelős: Benga-Oláh Tibor elnök

Ezt követően a Képviselő-testület megkezdi a napirendi pont tárgyalását.

Benga Oláh Tibor elnök ismerteti beszámolóját a 2020. évről:

2020-ban a Józsefvárosi Roma Önkormányzat nem tudta teljesíteni az elmúlt évtizedekben kialakult hagyományos, elismert és közkedvelt programjait. **2020-ban állami feladatalapú támogatást a Józsefvárosi Roma Önkormányzat nem kapott.** Az okát a mai napig nem tudjuk. Az elmúlt években átlagosan 500 ezer és 1 M Ft körül volt a támogatás összege. Ezen túlmenően sajnós a települési Önkormányzat 2020-ban 500 e Ft támogatást adott programokra. Az elmúlt években ez az összeg 4-5 M Ft között volt. Mindezek figyelembevételével sajnós a hagyományörző kulturális rendezvényeinket nem tudtuk megvalósítani.

A Józsefvárosban élő roma zenészek helyzetét az is nehezíti, hogy 2020-ban a Józsefvárosi Cigányzenekar létszámát 40 főre csökkentette a Józsefvárosi Önkormányzat. Az elmúlt években a Józsefvárosi Cigányzenekar 70 fővel működött. Sajnos itt is 30 főtől fájó szívvel meg kellett válnunk.

Különösen fájdalmas hogy 2020-ban a Korona vírus járvány miatt a zenészek óriási bajba kerültek, mert egyetlen egy muzsikálási fellépésük nincs, így szó szerint a családjaik éheznek.

Mindezek ellenére az elmaradó, hagyományos kulturális rendezvényeink helyett olyan programokat igyekeztünk megvalósítani, amelyek a lehető legkevesebb pénzügyi fedezetet igényelnek.

1./ A COVID19 vírus okozta rendkívüli helyzetben elnöki határozattal döntöttem arról, hogy önkormányzatunk részt vesz a Józsefvárosi Önkormányzat által az egyházi, a civil, a sport szervezetek és nemzetiségi önkormányzatok számára kiírt pályázaton. Ennek megfelelően elkészítettük a pályázati kérelmünket, benyújtottuk, és kulturális rendezvény tartása céljából 500.000.-ft vissza nem térítendő támogatásban részesültünk.

2./ Még a települési önkormányzat által kihirdetett pályázati eredmény előtt, a 29/2020 (VII.10.) sz. határozatunkban - feltételesen –, döntöttünk arról, hogy támogatás elnyerése esetén, a támogatás erejéig terjedő költségvetéssel, megrendezzük augusztus 20-hoz kapcsolódó, hagyományos nyári kulturális rendezvényünket. Egyben döntöttünk arról, hogy a 2019. évi feladatalapú állami támogatás terhére júliusban a fiatal roma zenészek

bemutakozási lehetőségeként és a józsefvárosi roma zenészek fellépési lehetőségének biztosítására megtartjuk „Cigányvarázs” elnevezésű hagyományos kulturális rendezvényünket.

Ez utóbbi programot sikerrel megvalósítottuk, 2020. július hónap végén mintegy 180 fős közönség előtt, nagy sikert aratva léptek fel a művészek önkormányzatunk színháztermében.

A pályázaton végül elnyert 500.000.-ft terhére megvalósítandó, augusztus 20-i nemzeti ünnepünkhöz kapcsolódó rendezvényünk megtartására a COVID19 vírus okozta járvány második hulláma miatt nem került sor, a Támogató települési önkormányzattól kérelmeztem a program megvalósítási határidő jövő év nyár közepéig való meghosszabbítását.

3./ Önkormányzatunk minden évben képviseltette magát a hagyományos állami, és önkormányzati ünnepeken – mint március 15, augusztus 20-a, október 23-a, vagy Józsefvárosi önkormányzati rendezvények, ünnepek. Idén azonban sajnos ezek méltó ünneplése elmaradt a COVID19 vírus okozta járvány miatt.

Tájékoztatom a T. Képviselő-testületet arról, hogy 2020. augusztus 2-án, a Budapest, IX. kerületi Nehru parton a Fővárosi Önkormányzat által rendezett Roma Holocaust megemlékezésen képviseltem önkormányzatunkat, és a Józsefvárosi Roma Önkormányzat képviselőjében elhelyeztem a megemlékezés virágait. Erről szóló beszámolómat a képviselő-testület 38/2020 (VIII. 17.) sz. határozattal vette tudomásul.

4./ 39/2020 (VIII.17.) sz. határozattal döntöttünk arról, hogy a továbbiakban az eddiginél gyakrabban, kéthetente tartjuk klub rendezvényeinket, lényegében az idősek és a fiatalok klubja hetente váltja egymást. A klubrendezvényeknek alkalmanként legalább 3-3 órában adunk otthont.

A rendezvények folyamatosan megtartásra kerülnek, megfelelő számban van érdeklődő mind az idősek, mind a fiatalabb korosztályban. A megjelentek kulturált, nyugodt körülmények között tölthetik idejüket, sok esetben oldva magányukat, megbeszélve ügyes-bajos dolgaikat, közéleti témákat.

5./ 44/2020 (IX.03) sz. határozatunkban döntött a képviselő-testület arról, hogy a Fővárosi Roma Oktatási Központtal közösen, kortárs roma festők műveiből kiállítást rendezünk. 2020. szeptember 25-én megnyílt a kiállítás a Józsefvárosi Roma Önkormányzat működési helyén, itt, a Vajdahunyad u. 14. sz. alatt, 30 db festmény került bemutatásra.

A kiállítás január végéig megtekinthető. Az erről szóló tájékoztatást a Józsefvárosi Újságban is meg fogjuk jelentetni annak érdekében, hogy minél nagyobb számú érdeklődő tekintse meg a képeket, és legyen büszke a roma kultúra ezen alkotásaira, és természetesen az alkotókra.

6./ 45/2020 (IX.03) sz. határozatában döntött a képviselő-testület arról, hogy 2020. évtől házi összeállításban „klub füzetek” elnevezéssel havonta ismeretterjesztő írást jelentet meg, és juttat el a józsefvárosi roma klub iránt érdeklődők számára az első négy az alábbi témákban:

- roma holocaust
- romák a magyar festészetben
- roma oktatás
- Józsefvárosból a hírnévig (roma zenészek itthon és a világban)

Az első ismeretterjesztő füzet elkészült, témája a roma holocaust. Megfelelő példányban sokszorosítottuk, itt a teremben is elhelyeztünk belőle, kérek minden kedves jelenlévő érdeklődőt, hogy olvassa el, adja át ismerőseinek.

A „klub füzet” elkészítését természetesen jövőre is folytatni szeretnénk.

7. 2020 évre tervezett további programjaink:

- nemzeti ünnepünk, **október 23-a** alkalmával az emlékezés koszorújának elhelyezése a Corvin köz-ben, az 1956-os emléktáblánál;

- október végén, vagy november elején itt, a roma önkormányzat színháztermében, a COVID19 vírus elleni védekezés szabályainak betartásával (maszk, résztvevők közötti távolság betartása stb.) rendezvény szervezése, melynek során az **1956-os, VIII. kerületi eseményeket elevenítik fel roma közösségünk olyan tagjai, akik** kisgyermekként, vagy kamaszként szemtanúi, esetleg részesei voltak az eseményeknek. Ilyen személyek szerencsére még élnek közöttünk.

- a „Klub Füzet” összeállításunk néhány példányának, talán mindegyikének megjelentetése a Józsefváros c. újságban, amennyiben a szerkesztőséggel ezt sikerül leegyeztetni.

Ezeket a programokat mindenképp szeretnénk megtartani 2020. év hátralévő hónapjaiban. Mivel a 2. Klub Füzet témája a roma festők, köztük Józsefvárosban élt, vagy ma köztünk élő roma művészek is, ezért is fontosnak tartjuk a füzet megjelentetését a Józsefváros c. újságban még idén, hogy minél többen jöjjenek, látogassák meg a kiállítást.

Javaslom, hogy az 1. sz. Klub Füzet egy példány a jelen beszámoló mellékleteként csatolásra kerüljön a jegyzőkönyvhöz. A 2. sz. füzet – romák a magyar festészetben – már készül, október hónapban eljuttatjuk az érdeklődőknek, és itt az önkormányzati helyiségekben az ismeretterjesztő írásból mindig lesz megfelelő példányban a klubtagok, vagy bármely más érdeklődő részére.

Fentiekén túl szükségesnek érzem tájékoztatni a T. Képviselő-testületet, és a kedves jelenlévő érdeklődőket arról, hogy Pikó András polgármester úrnak levelet írtam, melyben kértem a zenekar létszámának megemelését. Múlt hét csütörtökön személyesen is beszéltem Polgármester Úrral és azt mondta, hogy október közepén, amikor a 2021.-es költségvetésről egyeztetnek, visszatérünk e témára, és a Józsefvárosi Roma Önkormányzat költségvetésére is.

Hozzászólások:

Sárközi József: Rendkívül szomorúan hallgattam Benga Oláh Tibor elnök úr beszámolóját, mely szerint a Józsefvárosi Roma Önkormányzat nem kapta meg azokat a támogatásokat, melyeket az elmúlt évtizedekben megkaptak. Ezzel a józsefvárosi roma lakosokat büntették.

Ugyan akkor örömmel tölt el, hogy az önkormányzat képviselő-testülete így is képes arra, hogy hasznos, és emelkedett programokat valósítson meg.

Balázs József: Nagyon szomorú hogy a Józsefvárosi Cigányzenekart létszámát 40 főre csökkentették. Közismert hogy Józsefvárosban él a legtöbb roma kb. 20 ezer fő, ebből 80 százaléka a zenész társadalom, akik most nagy bajban vannak.

Benga Oláh Tibor elnök: A Józsefvárosi Települési Önkormányzattól kapott 500 e Ft –ot eddig még nem tudtuk felhasználni a korona vírus járvány miatt nem lehetett programot tartani.

A Józsefvárosi Roma Önkormányzat kérelemmel fordul a Települési Önkormányzat mint támogató felé és kéri a 197/2020. (VII.16.) sz. alatti határozatával megítélt 500 e Ft összegű pályázati támogatás felhasználási határidejét 2021. aug. 31-ig hosszabbítsa meg.

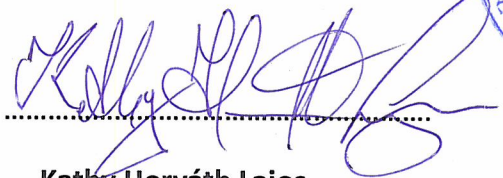
Csak remélni tudom, hogy 2021-től az állami feladatalapú támogatást, valamint a Józsefvárosi Teleülési Önkormányzat támogatásait az előző évtizedekhez hasonlóan meg fogjuk kapni és a zenekar létszámát is meg fogják emelni a józsefvárosi romák érdekében. Egyebekben én is örülök a kiállításnak, a klubnak, az ismeretterjesztő füzeteknek.

Benga Oláh Tibor elnök

Miután megállapítja, hogy kérdés, egyéb hozzászólás nincs, megköszöni a jelenlévők munkáját és az ülést 12 óra 00 perckor bezárja.

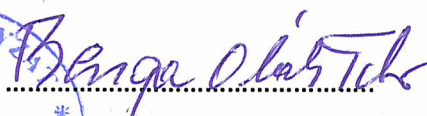
melléklet: - jelenléti ív

- Klub Füzet 1. sz.

Kathy Horváth Lajos

jegyzőkönyv hitelesítő

Benga-Oláh Tibor

elnök

Jegyzőkönyvet leírta Oláh Mária

JELENLÉTI ÍV
A JÓZSEFVÁROSI ROMA ÖNKORMÁNYZAT

2020. hó.....09.....napján.....28.....
megtartott képviselő testületi ülésről

Benga Oláh Tibor elnök.....*Benga Oláh Tibor*.....

Mészáros Gyula elnökhelyettes.....*Mészáros Gyula*.....

Németh Ottó képviselő.....

Csikós Éva képviselő.....*Csikós Éva*.....

Kathy Horváth Lajos képviselő.....*Kathy Horváth Lajos*.....

Meghívottak:

Mészáros Gyula.....

Oláh Tibor.....

Mészárosné Farkas Beáta.....

Bp., VIII. József krt. 70.
+36 1 313-9883

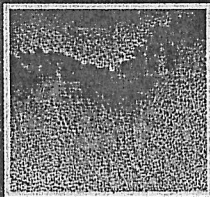
Részletes program:
www.jozsefvarosigaleria.hu

KIÁLLÍTÁS

VÉGTELEN – OTGONBAYAR ERSHUU KIÁLLÍTÁSA

Megtekinthető: szeptember 28-ig

Otgonbayar Ershuu mongol származású festőművész, művészneve OTGO. 15 éves korában már saját kiállítása volt. Sokáig tanulmányozta szülőföldje tradicionális művészetét, és az ősi jelképek mellett a buddhista ikonográfiából is merítkezett, amíg kialakult az önálló képi világa. Megalapította az Európában egyedülálló Mongólia Kulturális Központot, és egy galériát is létrehozott. OTGO egyedi képi világa ötvözi a tradíciók, a mongol kultúra lenyomatait és jelenünk vizuális motívumait.

ARS SACRA:

KÜRTHY HANNA KIÁLLÍTÁSA

Megtekinthető: szeptember 25-ig

A kiállítás Kürthy Hanna illusztrációit tárja a közönség elé, mely Benedek István Gábor „Énekek éneke” című könyvének fordításához készült. Kürthy Hanna kora gyermekkor óta fest és rajzol. Több nemzetközi verseny győztese, képeit több országban kiállították.

ÁRVANYÜGYI SZABÁLYOK: A Józsefvárosi Galériába kizárólag a kihelyezett, holtos kézfertőtlenítő, rendeltetésszerű használatát követően, orrot és száját teljesen karó maszkban lehet belépni. A maszk viselete a bent tartózkodás teljes idejére kötelező. A kötelező távolságtartás érvényesítése érdekében az előadások látogatói létszáma a földszinti előadóteremben 20, míg a fenti előadóteremben 40 fő.

GYEREKPROGRAM

ARANSZAMÁR SZÍNHÁZ – MESÉK A TEJÚTON TÚLRÓL

Az ONLINE ELŐADÁS a Galéria Facebook oldaláról tölthető le.

Időpont: szeptember 24., csütörtök, 9:30 és 11:00 óra

A mese egy iskoláskorú fiú és egy óvodás lány fantáziautazása nagyon izgalmas világokon át – Tejút, Homokország, Kóország. Berg Judit meséjének témája, hogy miként válik két gyerek konfliktusos kapcsolata az átélt kalandok hatására igaz barátsággá. Rendező, tervező: Schneider Jankó, Zene: Nánási Péter, Báb- kellek: Tóth Zsuzsa, Kakuszi Zoltán, Animáció: Zubán Dániel Rafael

ELŐADÁS

ZÁSZLÓTÖRTÉNET:

A XX. SZÁZAD ELEJÉNEK ÚJ AMERIKAI STÍLUSAI

Időpont: szeptember 29. kedd, 15:00 óra

Balogh László vetítéses előadása

Az előadás során Nigéria, Csád, Niger, Egyenlítői Guinea, a Kongói Demokratikus Köztársaság, a Kongói Köztársaság, Sao Tomé és Príncipe, Szent Ilona és az Ascension-sziget is szóba kerül kisfilmmel, érdekességekkel.

KÖNYVJELZŐ VARIETÉ

BALÓ ISTVÁN KONCERT

Időpont: szeptember 29., kedd, 19 óra

A zenekarvezető erős érzelmi töltetű szerzeményeiben a jazz, a rock, a népzene, a kortárs zene elemei egyaránt megjelennek. Az együttes egyszerre energikus és fegyelmezett játékának szabad és kreatív zenei közegében az egyes darabok rendkívül plasztikusnak kelnek életre.

A kiállítások és minden előadás díjtalan!

NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZATOK HIRDETMÉNYEI

A Józsefvárosi Roma Önkormányzat Képviselő-testülete

2020. szeptember 28-án (hétfő)
10 órai kezdettel

KÖZMEGHALLGATÁST tart.

Helyszín: Nemzetiségi Iroda
(Budapest VIII., Vajdahunyad utca 14.)

A Közmeghallgatáson az állampolgárok és a helyben érdekelt szervezetek képviselői közérdekű kérdéseket tehetnek fel, ill. közérdekű javaslatokat tehetnek.

Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Józsefvárosi Roma Önkormányzat
Képviselő-testülete nevében
Bénga-Oláh Tibor elnök s.k.

A Józsefvárosi Bolgár Önkormányzat Képviselő-testülete

2020. szeptember 28-án (hétfő)
17 órai kezdettel

KÖZMEGHALLGATÁST tart.

Helyszín: Nemzetiségi Iroda
(Budapest VIII., Vajdahunyad utca 1/b.)

A Közmeghallgatáson az állampolgárok és a helyben érdekelt szervezetek képviselői közérdekű kérdéseket tehetnek fel, ill. közérdekű javaslatokat tehetnek.

Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Józsefvárosi Bolgár Önkormányzat
Képviselő-testülete nevében
Kalicov Gizella Julianna elnök s.k.

A Józsefvárosi Szlovák Önkormányzat Képviselő-testülete

2020. október 4-én (vasárnap)
13 órai kezdettel

KÖZMEGHALLGATÁST tart.

Helyszín: Szent József Plébánia
(Budapest VIII., Horváth Mihály tér 7.)

A Közmeghallgatáson az állampolgárok és a helyben érdekelt szervezetek képviselői közérdekű kérdéseket tehetnek fel, ill. közérdekű javaslatokat tehetnek.

Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Józsefvárosi Szlovák Önkormányzat
Képviselő-testülete nevében
Szelényi György Balázsné elnök s.k.

F I G Y E L E M

a Józsefvárosi Roma Önkormányzat

képviselő-testülete

2020. szeptember 28-án 10 órai kezdettel

KÖZMEGHALLGATÁST

Tart

Helyszín: Roma Önkormányzat székháza

Bp. VIII. ker. Vajdahunyad u. 14.

A Közmeghallgatáson az állampolgárok és helyi cigány szervezetek képviselői javaslatokat, kérdéseket tehetnek fel.

A Józsefvárosi Roma Önkormányzat nevében

Benga-Oláh Tibor elnök

**Józsefvárosi Roma Önkormányzat
1082 Budapest, Vajdahunyad u 14**

Józsefvárosi Roma Önkormányzat

Klub Füzet

1.

(kicsiknek és nagyoknak)

Phorrajimos

roma holocaust

2020. szeptember 25.

Kedves Olvasó!

Örülünk, hogy kezdedbe vetted, és olvasod első Klub Füzetünket. Ígérjük, minden hónapban érdekes, és hasznos témával keltjük fel érdeklődésedet.

Hallottad már a szót: holocaust?

És azt, hogy roma holocaust?

A holocaust szó görög eredetű, és szó szerinti fordításban teljesen elégő áldozatot jelent. **Amikor azonban a holocaustról esik szó, az európai zsidók 1933 és 1945 közötti kegyetlen legyilkolását értjük alatta, mely a náci Németországban, és a nácik által megszállt más európai országokban történt. Mintegy 6 millió embert pusztítottak el ebben az időszakban.**

És mi a roma holocaust? Cigány nyelven a phorrajimos, mely szó szerint: elpusztítás, elnyelés. felfalás.

A roma holocaust, - a phorrajimos - alatt az európai cigányok 1938 - 1945 közötti kegyetlen elhurcolását, és legyilkolását értjük, mely szintén a náci Németországban, és a nácik által megszállt más európai országokban történt. Pontos létszám adatok nincsenek, mintegy 5 ezer és 70 ezer fő között becsülik a Magyarországon elhurcolt romák számát. A roma holocaust becslések szerint az európai cigányság 10-30%-át érintette. Ennek történetét ismertetjük veletek röviden.

Mi történt?

Németországban 1933-ig fokozatosan megragadta a hatalmat a náci párt. A többpártrendszerű Németországot lépésről lépésre egypártrendszerre alakította. Ideológiájának fő jellemzője, hogy a németiség, és némettel rokon népek felsőbbrendűségét, más népek leigázásának helyességét hirdette. Az volt az elképzelése, hogy az emberi fajok közötti versenyben a legrátermettebbnek kell fennmaradnia, a többieknek pusztulás vagy alávetettség a sorsa.

Ezen eszme által vezérelve **1936-ban meg is kezdték Németországban a nem kívánatos „fajok” deportálását**, az az a zsidóknak, cigányoknak, homoszexuálisoknak otthonaikból való erőszakos elhurcolását. A fasiszta Németországban 1935-ben elfogadott állampolgársági törvény a "német vagy fajrokon vérű állampolgárok" kategóriájából a zsidók mellett a cigányokat is kirekesztette.

A cigányok elleni első lépésként 1936. májusában több száz berlini cigányt a Marzahn mellett létesített karavántáborba szállítottak. 1938-tól egymást követték a romák elleni rendelkezések: megvonták szavazati jogukat, kitiltották gyerekeiket az iskolákból, és nem köthettek házasságot nem cigányokkal. 1939-től tömegével deportálták őket koncentrációs táborokba. Az egyik nagy tábor a burgenlandi Lackenbach (Lakompak) községben volt, ahol

több ezer magyar cigányt is fogva tartottak. A náci az általuk rövidesen megszállt európai országokban eltérő módon és mértékben, de mindenütt üldözték a romákat.

1940-től a német cigányságot a Lengyelország területén felállított zsidó gettókba deportálták, itt Z betűs (Zigeuner, kiejtve: cigojner) karszalagot kellett viselniük. Más visszaemlékezések szerint, más országokban a cigányok lefelé mutató barna háromszöget voltak kötelesek a ruhájukon viselni (a zsidók sárga csillagot).

1942-ben a náci Németország Hitler után második legbefolyásosabb vezetője – Himmler - utasításba adta, hogy a tiszta és a félvér cigányokat a zsidókhoz hasonló elbánásban kell részesíteni. Ez volt az úgy nevezett „Auschwitz parancs”. Ezután a koncentrációs táborokba szállított cigányok létszáma rohamosan nőtt. Míg 1942-ben Buchenwaldban 9500 cigány rabot tartottak fogva, ez a szám 1943-ra már 37.000-re, 1945. elejére 110.000-re nőtt. A táborokban a cigányok egy részét sterilizálták, más részükön tífusz kísérleteket hajtottak végre.

A roma koncentrációs táborokban német, lengyel, szovjet, osztrák, csehszlovák, francia, holland, belga, spanyol, norvég, jugoszláv és magyar állampolgárságú roma embert tartottak fogva, és pusztítottak el. A családokat többnyire nem szakították szét, azonban kegyetlen körülmények között kellett élniük. Egy-egy barokkban naponta 20-30 ember halt meg a legyengüléstől, járványoktól, éhezéstől.

A II. világháború végének közeledtével a deportált cigányok elkülönített koncentrációs táborait megpróbálták fölszámolni...

Mi történt a cigányokkal Magyarországon?

Magyarországon 1916-ban hoztak belügyminisztériumi rendeletet a "kóborló" cigányok nyilvántartásba vételére, a "renitensek" munkatáborba kényszerítésére. 1928-ban egy újabb körrendelet évente kétszeri országos cigányrazziaikat írt elő, majd 1938-ban egy csendőrségi nyomozási utasítás a cigányság egészét megbízhatatlannak minősítette. Az 1930-as évektől egyre gyakoribbak lettek a szélsőjobb oldali sajtóban a cigányellenes kirohanások.

A cigányokat 1943-tól hurcolták kényszermunkára, és Magyarország 1944. március 19-i német megszállása után pedig legalább 30 gettót és munkatábort hoztak létre, ahol több tízezer romát dolgoztattak embertelen körülmények között. Kisebb roma csoportokat már 1944 tavaszán német megsemmisítő táborokba vittek, augusztusban cigány munkaszolgálatos századokat állítottak fel.

Az 1944. október 15-ei nyilas hatalomátvétel után, november 2-án indult meg országszerte a roma családok szervezett deportálása németországi táborokba. A legnagyobb gyűjtőközpont a komáromi Csillagerőd volt, ahová több ezer magyar romát hurcoltak, az ott fogva tartott nők, férfiak és gyerekek a zsidó gettók borzalmaikat idéző körülmények között sínylődtek. Sokan a németországi Dachauban, és Bergen-belsen-be kerültek, ahol meggyilkolták őket, vagy

áltudományos orvosi kísérleteket végeztek rajtuk. A történészek ötezer és hetvenezer közé teszik azoknak a magyarországi romáknak a számát, akik a holokauszt áldozatai voltak.

Magyarországon azonban a cigányok elpusztítására irányuló egyértelmű központi parancs nem volt. Az egyes járások, vármegyék belátásuk szerint bánhattak a cigányokkal. Eleinte előfordult az is, hogy a begyűjtött romák szökése felett a helyi hatóságok szemet hunytak, mert a háborús években nagy hiány volt munkaerőben, sok helyen csak a cigányság dolgozott a földeken. A helyzet azonban változott. A romák elhurcolásának és halálának, a velük szemben alkalmazott bánásmódnak a feltárása azért nehéz, mert az ezt bizonyító dokumentumok az országban szétszórva, megyei és egyéb levéltárakban hevernek. Felkutatásuk, tematikus rendezésük és értelmezésük, a visszaemlékezések gyűjtése így rendkívül nehéz.

Miért pont augusztus 2-a roma holocaust napja?

1944. május 16-án történt az Auschwitz-Birkenau-i koncentrációs tábor főtáborához közeli Birkenau (Brzezinka) melletti ún. „cigány családi tábor”-ban fogvatartottak SS őreik elleni lázadása. Rudolf Höss parancsnok intézkedésére – feltehetően azért, hogy a Magyarországról deportált zsidókat ide toloncolják – a tábort megpróbálták felszámolni. Az események részletes ismertetését Tóth Csaba Tibor 2018. május 16-án, a Mércé internetes portálján megjelent írását idézve ismertetjük:

„...A romatábor összekötő tisztje, egy Bonigut nevű írnok, amikor május 14-én tudomást szerzett Höss terveiről, úgy döntött, felveszi a kapcsolatot a tábor politikai ellenállásával, így megkereste Tadeusz Joachimowski lengyel politikai foglyot, hogy elmondja neki, a 6 500 auschwitzi romát május 16-án tervezik elgázósítani, barakkjaikat pedig lerombolni. Joachimowskit arra kérte, megbízható roma barátain keresztül segítsen figyelmeztetni őket a halálos veszélyre. Bonigut elmondta, nem ért egyet az SS-el, és „nem akarja, hogy a cigánytábor lakói birkákként vonuljanak be a vágóhídra”. Azt is elmondta neki, hogy május 16-án, a gyülekezőt jelző gongszó lesz a jelzés, amelyre az SS-ek a foglyok kiterelését megkezdik majd, erre kell kellően felkészülni. Az akció lényegében sikerrel járt. Mikor ugyanis a kijelölt napon egy autóval és számos őrzéssel megérkeztek a németek, hogy kiürítsék a „családi tábort”, a barakkokból a gongszóra senki nem jött elő.

Egy német roma fogoly, Hugo Höllenreiner az édesapjával a barakkokban volt. Emlékei szerint, amikor apja az SS kommandó érkezését hallotta éles hangon kikiabált rájuk:

„Nem jövünk ki! Ha akartok valamit, gyertek be!”

Az SS-ek be is mentek, és elkezdték kiparancsolni az embereket a barakkokból. Ők azonban síri csöndben, bilincsekkel, láncokkal, ásókkal, késekkel és kövekkel felfegyverkezve néztek farkasszemet a 60 géppisztolyos SS-el. Sokkal többen voltak. Miután a helyzettel szembesült, a kommandó parancsnoka a roma barakkparancsnokkal konzultált, majd éles sípszóval megparancsolta az őrknek a tábor elhagyását. Nem kockáztattak, és a tábor haladékat kapott. A romák fellépése olyan szokatlan volt a parancsnokságnak, hogy erre az esetre semmiféle intézkedési terv, protokoll nem létezett a táborban. Ilyesmi egyszerűen nem fordulhatott elő.

A cigánytábor lakói így továbbra sem kerültek a gázkamrákba, és a magyar zsidók megérkezése után hozzájuk is tömegével kerültek be a foglyok, a hely egyre szűkebb, a helyzet egyre elviselhetetlenebb lett. Végül augusztus 1-én Heinrich Himmler parancsára elkezdődött a munkaképes romák Birkenauból Buchenwaldba és más, nyugatabbra fekvő koncentrációs táborokba szállítása.

Helyben 2897 nő, gyermek és néhány édesapa maradt, akiket augusztus 2-án, a heves ellenállás ellenére végül mégis tömegesen gyilkoltak meg az V-ös krematóriumnál.

Az összes áldozat száma ezen a napon a magyar romákkal együtt kb. 21.000 volt. Ez ma már a Roma Porrajmos nemzetközi emléknapja...”

1944. augusztus 2-áról 3-ára virradó éjszaka

felszámolták az Auschwitz-birkenai elkülönített cigánylágert.

A még életben lévő rabjait – közel háromezer roma embert – egyetlen éjszaka alatt legyilkolták.

Ne feledd!

Ezért emlékezünk ezen a napon a roma holokaust,

- cigányul Phorraimos –

áldozataira.

A holokaust roma áldozatairól 1972 óta,

a Cigány Világszövetség párizsi kongresszusának

határozata alapján emlékeznek meg világszerte minden év augusztus 2-án.

Az Auschwitz-birkenai haláltábor területén koszorúzással, idehaza virrasztással, és helyben szervezett módon emlékeznek az áldozatokra. Budapesten, a Nehru parton (Petőfi Híd mellett) koszorúzással emlékeznek, itt a Józsefvárosi Roma Önkormányzat elnöke is elhelyezi minden évben az emlékezés koszorúját.

Magyarázat

- **Himmler: Heinrich Himmler (1900-1945)** a náci Németországban az SS vezetője volt. A II. világháború idején Németország második legbefolyásosabb vezetője Hitler után. Az összes rendőrség és biztonsági erő – a hírhedt Gestapó (német politikai titkosrendőrség) is – az ő irányítása alatt állt. A koncentrációs, és haláltáborok, bevetési csoportok felügyelője. A II. világháború végén megpróbált menekülni, majd brit fogságba került, ahol vitatott körülmények között öngyilkos lett.

- **SS:** a náci Németország védelmi és katonai szervezete, a történelem leghírhedtebb és legkegyetlenebb szervezete. Több alakulata létezett, katonai, és olyanok, melyek a megszállt területeken szervezeték a népiertást, SS katonák felügyelték és őrizték a koncentrációs táborokat is.

- **náci ideológia, nácizmus (egyszerűsítve):**

1933 és 1945 közötti Hitler-kormány időszakának politikájára, gyakorlatára utal. A két világháború náci ideológiájának fő jellemzője az, hogy a németeknek és némettel rokon népek felsőbbrendűségét, más népek leigázását hirdeti, azt, hogy az emberi fajok közötti versenyben a legrátermettebbnek kell fennmaradnia, míg a többieknek pusztulás vagy alávetettség a sorsa. A germánokat, az úgynevezett északi fajt tekintették a legtisztább árja fajnak, amely uralkodásra hivatott. Olyan népközösség létrehozását tűzték ki célul, amely minden, fajilag megfelelő németet magában foglal, és elutasították mások nemzeti határokon átnyúló összefogását. A nácizmus fő ellenfelének a kommunizmust tekintették, és szavakban elutasították a kaptitalizmust is, egyfajta harmadik utat hirdetve, de a gyakorlatban határozottan védték a („fajilag” megfelelő kezekben lévő) magántulajdont és a német nagytőke érdekeit.

Ezen ideológia, majd állami program alapján igázták le Európát, és gyilkolták szervezeten „faji” alapon emberek millióit: zsidókat, cigányokat, homoszexuálisokat.

sterilizálás: általában: csíramentesítés

emberi sterilizálás: férfiak, vagy nők utód nemzési/fogamzási képességének megszüntetése orvosi úton

deportálás: valakinek a lakóhelyéről akarata ellenére történő, erőszakos elhurcolása

nyilas hatalomátvétel: a németek 1944. március 19-én vonultak be Magyarországra, október 16-án Horthy kormányzó lemondott, és (német nyomásra) kinevezte miniszterelnöknek Szálasi Ferencet, a Nyilaskeresztes Párt vezetőjét. Szálasi Ferenc volt az első olyan magyar vezető, aki a kormányfői, az államfői és a hadsereg vezető feladatát is egyszemélyben ellátta, így a lakosság teljesen ki volt szolgáltatva az általa létrehozott és irányított Nyilaskeresztes Pártba tartozó, az egész országot rettegésben tartó nyilas terrorcsapatoknak. Fajelméleti alapon nem beszéltek alsóbbrendű és felsőbbrendű fajokról, csak együttélésre képtelen és együttélésre képes népekről. Uralmuk alatt könyörtelenül felgyorsult, és akadálymentes volt a zsidók, a romák, és bárki más, nekik nem tetsző személy elhurcolása, legyilkolása. Ezt – Magyarország felszabadításáig tartó - korszakot nyilas rémuralomnak is nevezik.